

1899

Inledning

Under våren 1899 utkämpades en strid om föreningsrätten i Sundsvalls sågverksdistrikt, med förbund mot facklig tillhörighet för anställda, protester, vräkningar, strejk. 1899 års riksdag antog den såkallade Åkarpslagen, en ändring i strafflagen med förbud mot att tvinga någon att arbetsvägra eller att avstå från ett arbete, alltså i praktiken att skydda strejkbrytare och försvåra strejker. I februari och mars interPELLERADE Branting om kränkningen av föreningsrätten i riksdagen och yttrade sig flera gånger i debatterna om denna fråga. Men statsministern utlovade inte något skydd för föreningsrätten. Fackföreningens styrka var fortfarande underlägsen trots att en facklig centralorganisation, Landsorganisationen, hade bildats i augusti 1898. Situationen i landet var långt ifrån "samhällsfrid och försoning", titeln på Brantings majtal.

1. Majtalet

- Ort: Stockholm, Ladugårdsgärde, fjärde talarstolen.
- Ämne: Samhällsfrid och försoning.
- Källa: Social-Demokraten 1899-05-02, s. 1, Demonstrationen i Stockholm.

Senare än vanligt kommer i år våren till Norden, vintern gör en ansats att återtaga sitt välde. Äfven i samhället är det just nu så. Den nordan, som här blåser, bär bud från *Sundsvall*, där en den viktigaste kamp nu står för arbetarklassens rätt och frihet.

Med "samhällsfrid och försoning" som lösen inledde för tio år sedan det nya systemet sitt regemente. Men vi ha sett dess gärningar och känna hur de orden ljuga. Man begynte med försök att slå ned arbetarrörelsen genom angrepp på yttranderätten och med undantagslagar, och fast sedan en fredligare taktik följts, har man blott haft ständiga nej till alla kraf från arbetarklassen. Förgäfves gjordes folkriksdagarnas demonstrationer, förgäfves den stora rösträttspetitionen. Och när krafvet lyder på rörelsefrihet och skyddslagar, svaras med yttermera skydd för förrädarne mot sin klass, och samtidigt gå grupper af despotiska arbetsgifvare till storms mot föreningsrätten.

Men liksom våren skall komma trots vintertäcket i dag, så veta vi att framtiden tillhör arbetarne. Desse skulle ännu i dag ej begära bättre än att få föra sin sak fram i fred och steg för steg. Sådan är den svenske arbetaren, att såge han blott en smula god vilja att styra statsskeppet i rätt riktning, så skulle han gärna öfverse med om det ej ginge så fort som han önskade. Men de maktägande förstå ej bättre än att endast hålla emot. Om några dagar skall med visshet åtminstone första kammaren än en

gång affärda rösträttskrafvet, och där ligger f.n. makten, ej blott att hindra reformer, utan äfven – vi ha nyss sett det – att vräka millionerna ned i svalget på en *agressiv* militarism.

Vi veta dock att först bakom de agerande i riksdag och regering möter oss den verkliga fienden: den klass, som tillroffat sig vår nationella rikedom. För denna äro statens officielle tjänare, från ministern till den lägste poliskonstapel, endast skyddande vakter, och den "opartiskhet" desse ibland affischerna, försvinner så fort de på allvar befallas att göra drängtjänst: se på hur länsstyrelserna sända polis på sågverkspatronernas order för att hindra hvarje det fredligaste sam- [text saknas i källan, ingen rättelse senare] att med de slafhjordar från de okunnigaste trakterna i riket, som forslas upp till Sundsvall!

Därför att denna hos oss herskande kast tydligen icke *vill* samhällsfrid och försoning, förestå oss ännu större strider än nu. Ansvarret för dessa faller på dem. Men genom att skapa en ännu långt mera utbredd och fast arbetareorganisation skola vi dock kunna i denna stundande jättekamp hembära segern. Att det är allvar i våra kraf visar dagens demonstration, som sannerligen ej är blott "til lyst", såsom våra fiender brukat påstå. Låt oss förnya löftet att icke hvila i striden förr än vi vunnit våra mål. Ett lefve för den allmänna rösträtten, för föreningsrätten och för den lagstadgade åtta-timmars-dagen!

2. Artikel

- Ämne: Nationernas enhet i mångfald.
- Källa: Social-Demokratens 1:a maj-nummer 1899, s. 3.

Tala om nationalitet på 1 maj, den nya Internationalens dag! Och dock kan det måhända ej vara ur vägen att just inför dem, hvilkas tankar från det när-varandes orättvisa och betryck lättast svinga sig in i framtidsdrömmars ljusa värld, göra en erinran om att äfven den vidaste, friaste syn på mänsklighetens gemensamma lif visst icke behöfver innebära ett förnekande af de skilda folkens rätt att själfständigt bestå.

Redan Humboldt formulerade vårt släktes framstegsideal sålunda: högsta utveckling i de mest skiftande former. Dessa sista ord få så mycket mindre utelämnas, som i dem ligger själfva den säkraste, att ej säga enda garantin för att någon utveckling öfver hufvud skall fortgå. Uniformiteten dödar, äfven där den tar blidare gestalt än hos den modärna militarismen.

Vi socialdemokrater beskyllas för att vilja stöpa alla i samma form, att vilja offra den individuella friheten för den abstrakta jämlikheten. Den anklagelsen är orättvis. Hvad vi vilja är tvärtom att skapa den säkra gemensamma ekonomiska grund, på hvilken individernas fria utveckling kan byggas, utan att som nu fåtalets frihet köpes

för priset af att massorna hållas nere i de lägsta brödbekymrens allt annat uppslukande enahanda.

Men närmast öfver individerna möter oss icke mänskligheten, utan nationerna. Dessa stå nu oftast fientligt mot hvarandra, de strida om marknaden hos hvarandra, de underhålla den väpnade fredens arméer äfven för att ge eftertryck åt anspråk på fördelar gent emot hvarandra. De återupprepa sålunda inom det stora folksamhället det permanenta inbördeskrig, som "öppet eller med försåt" pågå mellan hvarje nations kapitalister eller kapitalistgrupper inbördes. Mot den allmänna osäkerheten i våra dagar med hänsyn till individuella existensmöjligheter svarar fullständigt blott i ett högre plan, folkens ovisshet om hvad morgondagen kan bära i sitt sköte för deras själfbestånd.

När vi nu bekämpa hela detta system, när vi framhäfva mot den brutala fria konkurrensen hvad som kan vinnas genom samverkans högre organisationsform, skulle vi då tveka att tillämpa denna vår egen grundläggande samhällsprincip också på de organiska enheter, som en nutida nation utgör?

Arbetarnes allmänna broderskap symboliseras i 1-maj-festerna, Då sträckas händerna ut öfver de gränser, där bourgeoisien rest sina tullmurar, bakom hvilka den ställt bajonetterna på vakt. Då känna sig alla de, hvilka medvetet höra till arbetets nya, kommande rike, såsom *ett* mot utsugarklassen, hvar lands värdeframbringare mot drönarne hemma i sin kupa.

Men förbrödring är icke detsamma som att afstå från egen själfständighet. Vi se det hvar dag inom arbetarvärlden: våra fackförbund här i Sverige sluta sig samman, de stödja och hjälpa hvarandra vid behof, men för öfrigt behåller hvar och ett sin själfstyrelse och sin själfbestämningsrätt oförkränkt på eget område. Solidariteten utesluter icke, den stärker själfständigheten.

På samma sätt med de skilda folken. Med arbetarklassens uppstigande till makten i Europas ledande stater skall enligt sakens natur följa ett samförstånd, som är himmelsvidt olika mot kapitalismens hycklande freds- och vänskapsförsäkringar, kanske också ganska snart en samorganisation. Men icke upphäfves därmed hvarje nations rätt att öfver egna angelägenheter själf bestämma.

Ingen förnuftig fackföreningsman önskar en hopröring af t.ex. trä- och järnarbetare i en gemensam huller-om-buller-organisation. Hvarför skulle vi då vilja slå ihop låt oss säga svensk och tysk arbetarevärld till ett enda kaos? Hvarje individ har dock sin rätta plats hos sina närmaste, och svenska arbetare komma att hålla tillsammans i en nation, äfven sedan våra dagars "storsvenska" öfverklass är blott ett mörkt historiskt minne, ungefär som adelstyranniet under vår "storhetstid" före Karl XI:s reduktion.

Den modärna socialdemokratin bringar sålunda äfven i förhållandet mellan folken in broderskapets och rättens grundsatser i stället för utplundringens och våldets. Den betryggar därmed alla de skilda folk-individualiteternas fria utveckling efter sina

egna, mångfaldigt skiftande förutsättningar. Långt bättre än genom någon konstlad utplåning af nationella anlag och säregenheter betryggar den just därigenom *hela* mänsklighetens högsta utveckling i de mest skiftande former.

Skrifvet i år 1899, under Köllers huserande i Sönderjylland och Bobrikoffs i Finland.

Hjalmar Branting.

3. Majhälsning till utlandet

- Källa: Danska Social-Demokraten 1899-05-01, s. 2

Stockholm, April 99.

I et Land som Sverig, hvor Reaktionen for Øjeblikket er enevældig og stadig vinder nye Kræfter ved chauvinistisk at drage sig den vedværende Konflikt med Norge til Nytte, hvor Arbejdernes simple politiske Ret, den almindelige Valgret, synes uopnaelig uden gennem et gunstigt Udfald af Storstrejkens Vovespil, og hvor deres simple sociale Ret, Foreningsretten, brutalt angribes af mægtige Arbejdsgiverforbund, medens Regering og Rigsdag med Skadefryd vilde se paa, om Fagforeningernes Organisationsarbejde standsedes – i et saadant Land og i en saadan Situation klinger der forunderligt at faa Budskab om 8 Timers Dagen som et brændende Spørgsmaal.

Og dog er den det, lige saa vist som Arbejderbevægelsen er international. Staar man end midt i Striden paa et Punkt, hvor alle Kræfter nødvendigvis maa anspændes for at forsvare de Stillinger, der allerede er vundne, hører vi dog med Jubel, hvorledes Vore rykker frem paa andre Dele af det fælles Stridsfelt. Vi ved, at Arbejderklassens store fælles Fremmarsch næppe kan holdes tilbage, langt mindre helt standses af nogen Vanskelighed. Aar for Aar gaar det dog fremad, gennem selve Klassekampens Bitterhed kan der vindes Styrke, kan man gaa frem, til Sejren vindes.

Sverigs Arbejdere fejrer den 1. Maj ligesom deres Brødre Verden rundt, ikke i Nedslaaethed over Offre, som maaske maa bringes, over tilfældige Nederlag, som maaske maa døjes, men med et glødende Forsæt om at rykke videre frem, at fylde Hullerne med nye Stridsmænd, at styrke Organisationerne mod alle Storme, blæste de end mange Gange haardere. Og i disse Følelser vil de vide sig at være et Hjærte og en Sjæl med deres danske Kammerater, som nærmest har vist dem, hvorledes man gennem alle Vanskeligheder, gennem gode og onde Tider, ved ihærdigt og selvbevidst Arbejde bygger op et baade politisk og fagligt Arbejderparti, hvis Fasthed kan tjene som Forbillede for alle.

Hjalmar Branting.